

GLASILO SLOVENSkih ORLOV.

ŠTEV. 1.

JANUAR 1915.

LETNIK VIII.

KO SEM PREBIRAL PISMA . . .

IVAN PODLESNIK.

Napisali smo leto VIII., in če ne bi bile razmere tako žalostne, bi najbrže že v tej prvi številki osmega letnika »Mladosti« pozivali brate Orle, da naj se dostojno in z vnemo pripravijo na desetletnico, ki bi se obhajala prihodnje leto. Deseto leto, odkar je zagledal prvi orlovski odsek beli dan.

Razmere pa so take, da niti na občni zbor Z. O. ne moremo vabiti. Tudi naša »Mladost« je dobila novega urednika — četrtega v osmem letu. To vse je povzročil sedanji vojni čas. Čas, ki je ustavil delo po večini odsekov, poklical na bojno polje veliko število najboljših naših bratov in mnogim izmed njih že odprl vrata v večnost.

Vse naše misli, vse naše želje in naša čutila so sedaj pri naših vojakihi na bojnih poljih. Njih uspehu so posvečene naše želje in naše molitve. Kaj pa oni? Kaj naši bratje tam zunaj? Imel sem priliko ravno v zadnjem času prebrati najraznovrstnejša pisma, ki so jih pisali slovenski vojaki — Kranjci, Primorci, Goričani, Štajerci in Korošci — domov sorodnikom, prijateljem in znancem. Deloma sem bral ta pisma v naših slovenskih časopisih, deloma pa sem imel pred seboj še neobjavljena in jih pripravljaj za tisk.

Splošno moram reči o teh pismih to-le: Glede pridnosti za pisanje je na prvem mestu Štajerc. Njegova narava je mehka, lirična. Kot pesnik čuti štajerski fant potrebo vsak vtis razložiti v besedah. Zato se pa tudi njih pisma berejo kot pesmi. Mehke pesmi, polne

lepih besedi, ki izzvene nazadnje v močnem akordu: Mi Slovenci . . . zmagabomo naša! Polna globoke vere in zaupanja v končni uspeh so ta pisma.

Goričan je deloma podoben Štajercu v pripovedovanju, pozna pa se mu, da je rojen na solnčni južni zemlji — ne oglašaja se posebno rad.

Ne tako mehak in bogat na besedah pa je Kranjec. Ampak kar pove, to udari! Med bombe in šrapnele, med krvave rane in grozote bojnega polja pa se mu urine tuintam mehko — tudi solza — kot nekaj božajočega. Pa samo za trenotek, potem zopet udar, potem je zopet poln realnega pripovedovanja.

Posebno priden za pisariti pa Kranjci. Pisma od teh vojakov so redka v primeri s Štajerci. In še to navadno niso pisma, temveč kratke vojnopoštne dopisnice.

»Zdrav sem še — hvala Bogu! — Gre nam dobro. Kaj pa doma? Pozdrav vsem znancem. Fejst pokamo in jih dajemo itd.«, to so najpogostejša poročila iz bojnih polj. Če pa ima čas in priliko, da popiše res kakšno junaško dejanje, potem pa je popisano z malo besedami živo in jasno.

Pravil mi je prijatelj, da njegov rojak, ki je v Galiciji, zato enkrat štiri tedne ni prav nič pisal domov, ker je bila njegova četa zmerom na enem mestu in ni imel poročati domov nobenih — dejanj. Nič Rusov niso postrelili, nič ujeli med tem časom, zato je fant molčal in pustil domače — v skrbeh, v katerih so mislili, da je že mrtev. Ko pa

se jim je po štirih tednih posrečilo ujeti nekaj Rusov, tedaj je pa veselo to dejstvo sporočil domov: »Še zmerom sem zdrav, danes smo ujeli dvanajst Rusov. Pozdravljeni! Kaj pa konja, imate še?«

Nekateri naših fantov so pisali dnevnik. V beležnico si je na kratko zaznamoval posebnosti vsakega dne. Prebiral sem nekatere teh zapiskov in našel v njih eno posebnost. Posebnost, ki je zelo značilna za naše fante.

Prvič: V teh dnevnikih ni skoraj nobeden pozabil zabeležiti onih dni, ko je opravil svoje verske dolžnosti; spoved in sveto obhajilo. Tudi če je bila na bojnem polju podeljena pred bojem vesoljna odveza, v dnevniku je stalo gotovo zapisano.

Drugič: Vozili so se v boj povečini skozi Ogrsko. Pozdravi od doma pa vso pot po kolodvorih so bili prisrčni. Pa naši fantje so imeli za to malo smisla, zanimala jih je bolj zemlja, polja, gozdi, travniki in delo na njih. Vozili so se čez široko ogrsko ravan, »na kateri solnce zjutraj vstane, zvečer pa na nji spat leže«, tako je zapisal eden v svoj dnevnik. Ta zemlja jim je bila nova. »Po poljih, ki so zelo velika, delajo vse s stroji«, »zemlja je mastna in videti zelo rodovitna«. »Tukaj se prideluje to in to« itd. Tako so beležili naši fantje v njih dnevnik — na poti v boj, v smrt.

In Galicija! Kako so jo popisali! Polja, vasi, ljudi, jude, blatne ceste, race in gosi, iz ilovice napravljene hiše. Po popisih in pripovedovanjih naših fantov poznamo šele Galicijo v vsej njeni zanemarjenosti.

Tretjič: Vera! Kako globoka zaupnost v Boga in Marijo se kaže v njih pismih. Pa ne vera, ki jo je morda v srcih vzbudila grozota vojne, temveč vera, ki je bila v srcih prinesena že od doma in je v grozoti vojne samo močnejše buknila na dan. To ni vera, ki jo kažejo pod težo sedanjih dni po mestih nekateri, in o kateri se lahko po pravici dvomi, ali bo ostala tudi potem, ko se vihar poleže. Vera, ki sije iz pisem naših fantov, je taka — samo še izrazitejša — kot je bila doma in kot bo ostala po bojnem gromu: naravna, prisrčna in skalnatotrdna. Marija zlasti — kakšna svetišča imaš v teh srcih!

Pa še nekaj!

Četrta: Lačni smo, že dva, tri dni nismo dobili jesti . . . Zopet nič. Lačni smo . . . krompirja je še nekaj. Kadar tega ne bo več, gorje!

Tudi to je eno, kar je zelo pogosto zapisano.

Srce mi je zatolklo močnejše, kadar sem naletel na pisma Orla. Pozna se njih pismom takoj, da so pisana od onih, ki so prišli iz šole, v kateri se vzgajajo mladeniči do mož. »Mladeniška zveza« na Štajerskem in »Orlovska organizacija« daje pečat tem pismom in vojska je velikanska preizkušnja tudi tem organizacijam.

Ognjeni krst političnih bojev doma sta prestali ti dve organizaciji pri državnozborskih in deželnozborskih volitvah zadnjih let. Dobro sta ga prestali! Sedaj je pa prišel ognjeni krst krvavih bojev in tudi v tem stojita obe organizaciji močni kot nepremagljive skale. Najboljši člani so bili poslani v bojne metež v Galicijo, na Francosko, v Srbijo in na morje. Pa kaj piše večina teh fantov domov. To-le piše: Vesel in srečen sem, da sem bil v orlovski organizaciji, sedaj poznam šele njen blagoslov. To zveni iz pisem naših Orlov. Pa priporočila: skrbite, da se organizacija ohrani! Bratje, to pišejo naši bratje-junaki, ki gledajo že mesece vsak dan smrti v oči! O junakih, ki so spoznali smrt, bo treba napisati še kaj več.

Za danes recimo samo eno:

Greh bi storili nad našim narodom, in sicer velik greh, ako bi pustili, da bi našli Orli, ki se bodo vrnili domov iz bojev, organizacijo razdrapano ali celo ubito.

Zdaj veste, kaj je vaša dolžnost, vi, ki ste ostali doma!

Hudo bo fantom, ki se bodo vrnili, ako ne bodo našli ognjišča njih organizaciji; tako hudo, kot bi jim bilo, ako bi našli razdrte rodne domove.

To sem spoznal, ko sem prebiral pisma . . .

Tista pisma iz bojnih polj, ki bodo brezdvomno še v poznih letih glasen in jasen dokument zvestobe Slovencev do Boga in cesarja in priče brezmejnega junaštva slovenskih vojakov, med katerimi niso zadnji naši bratje Orli.

KAJ ZDAJ, PRIJATELJI?

JERNEJ HAFNER.

Gozdi šumeči klanjajo glave, burni viharji divje
besné.
Orel zre mirno v sinje višave, strele in gromi
ga ne plašé.
Orlovska himna.

Ali ni krasno zadel pesnik naše himne položaja današnjih dni? Kakor gozdi, hrastovi, lipovi, bukovi, gozdi bičevja in trsta, si stoje nasproti narodi Evrope in klonejo bolesti strašnega časa pred vojnim zmajem, ki besni nad njimi nalik uničujočemu orkanu, ki pretresa z gromom in kolje s svojimi bliski krone, debla, korenine držav; lomi trst in maje hrast, razdeva lipo; prenavlja obličje zemlje, v katero polaga stotisoče nje sinov in mož! Obletenje sveta, sodba narodov, strašen dan plačila za ene, težko rojstvo novega veka za druge — ali kako naj imenujemo današnji čas? Pa nam se ne gre toliko za imena, nam se gre bolj za stvar. Za dobro, pravično, sveto, veliko stvar naše svete Cerkve, našega naroda, naše države. Zato si stavimo, hladne glave in bistrega očesa, močno roko na gorkem sreču, mi mladi, dela in žrtev željni, vprašanje naše stvari: kaj zdaj? Česa nam zdaj najbolj treba, da naša stvar ne izgine v vrtincu bojnega viharja, v ognjenem žrelu vojske, in se ne vrne, ko posije solnce miru in sprave z zlatimi žarki nove dobe čez naše ljube slovenske ravni.

1. Treba nam, prijatelji, čuvati temelj, na katerem sloni, v katerem je trdno zasidrana, iz katerega raste in se razvija naša organizacija, da, naš rod. In ta temelj je vera, vera zlasti v Previdnost božjo. — »Jaz sem po veri zmagal svet,« nam kliče Kristus Gospod. Ako ostanemo nepremakljivi v veri naših očetov, bomo tudi mi prestali ta strašni čas, ko Bog tehta narode. »Brez vere ni mogoče Bogu dopasti,« ne kliče samo Judom, ampak tudi nam apostol Pavel. In na Boga se moremo zanesti, na koga kaj zidati, kakor edinole na Boga. Le v roki božji je naša usoda. Edino Bog je vsemogočen, da zamore vselej pomagati, On edini neskončno dober in pravičen, usmiljen in zvest, da hoče tudi nam, majhnim, revnim in zapuščenim, pomagati. »Proklet, kdor zaupa človeku,« uči prerok Jeremija, potrjuje zgodo-

vina narodov in držav. Ko ga najbolj potrebuješ, te najbolj gotovo zapusti. Zato mora tvoriti temelj našemu mišljenju, hotenju in delovanju le Bog in njegova postava. On je in ostane z veka v vek vedno isti, vedno in vsakomur pravičen, usmiljen, dobrotljiv in zvest. Živa vera Vanj in pa neomajno zupanje, ki izvira iz stanovitnega življenja po Njegovi postavi, sta do danes slovenskemu rodu in avstrijskemu cesarstvu pod zastavo katoliških Habsburžanov dala potrebno moč in žilavost že v mnogih nevarnostih, da sta jih slavno prestala in ostala ohranjena. »Štejem si v čast, da svojo vero in svoje upanje v Njega, po katerem kralji vladajo, v dejanju kažem.« »Jaz sam sem zvest sin Cerkve, ki me je v težkih urah učila vdanosti (v voljo božjo), ki mi je tolikrat nudila v nesreči tolažbo, ki je bila meni in moji hiši zvesta vodnica na vseh potih življenja.« To so besede našega preizkušenega vladarja, ki ima za seboj leto 1848, leto 1866 in druga težka leta. — Prijatelji, zajemajmo iz molitve, ki mora postati stalna moda za vse čase, ne samo za čas sodbe narodov, zajemajmo iz sv. zakramentov, studencev rešenja, moč vere, žive, dejanske, stanovitne vere, ki gore prestavlja, ki je zadosti močna, da napravi iz nas može, vredne velikega časa v katerem živimo, sposobne premagati napore in nositi žrtve, ki jih ta čas zahteva. Kakor svojim sinovom nam govori veliki Matica: »Silno gospodari sedaj napuh in šiba; in čas razdejanja je in srdite jeze. Sedaj gorje, o sinovi, gorite za postavo, in dajte svoje življenje za zavezo svojih očetov! Pomnite dela svojih očetov, ki so jih storili svoje dni; in prejeli boste veliko slavo in večno ime. Ali se ni Abraham v izkušnji izkazal zvestega in štel se mu je v pravičnost? Jožef je ob času svoje stiske ohranil zapoved in postal je gospod Egipta... Elija je gorel za postavo in je bil vzet v nebsa. Ananija, Azarija in Misael so verovali in so bili oteti iz pla-

mena. Daniel je bil vsled svoje nedolžnosti rešen levom iz žrela. In tako ostane od roda do roda, da nihče, ki v Boga zaupa, ne obnemore... Torej sinovi, bodite srčni in moško se vedite po postavi, ker po nji boste slavni.« Ali kaj je poglobitna čednost vsakega Orla? — je bogoljubnost. (Zl. knj. str. 41.) In kako naj jo kaže? — dejansko s tem, da vestno, veselega srca, odkrito, brez strahu in sramu, zasebno in javno izpolnjuje svoje krščanske dolžnosti, kakor vevajajo božje in cerkvene postave, ter tudi povsod v vseh slojih širi zmisel za katoliško moštvo in odločnost. In kaj zahteva katoliško moštvo od Orla? — da svoja verska načela povsod, vsak čas in pred vsakomur odkrito, neustrašeno in jasno izpoveduje, svoje verske dolžnosti pa pravtako brez ozira in strahu vestno in verno izpolnjuje. Da, iz naše bogoljubnosti mora poganjati, mora roditi sadove, v čast božjo in korist rodu in domu, katoliško moštvo! O kako še pogreša, ne morebiti samo Francija in Portugalska, ampak tudi naša mila Slovenija, katoliškega moštva! Neštetokrat se v železniških vozovih na vseh progah slovenskih dežel, neštetokrat se v naših gostilnah, v naših kasarnah, se na naših kolodvorih očitno in javno preklinja trikrat sveti Bog in njegova Mati, njegova Cerkev, njegovi služabniki, vse, v čemer toliko govorimo in pišemo, da nam je sveto — in vendar ga največkrat ni, ki bi odprl svoja usta in se uprl temu. In če si pa upa protestirati, je to navadno — žena! To je, prijatelji, naša javna sramota! In vendar (Zl. knj. str. 42) se moramo najbolj varovati dvojega: da se svojega verskega življenja in življenja pred nikomur, najmanj pa še pred nasprotniki ne sramujemo, in da svojega verskega prepričanja ne naglašamo samo z besedo, ampak predvsem v dejanju kažemo. — Bratje! Proč z vsem, kar nas še loči od našega Boga, proč z vsem, kar nas še ponižuje pred samim seboj in dela majhne v velikem času! Proč z vsem polovičarstvom, z vso malodušnostjo, z vso malomarnostjo! Ura je že, da vstanemo z mrtvila napačnega sramu, k novemu življenju, brez pomislekov, brez omahovanja, brez strahu. Sledeč prepričanju, da je v veri Kristusovi moč in slava in blagoslov in

sreča in rešenje narodov, vršimo z novim ognjem, z novim zanosom veliko orlovsko delo, ki obstoji v tem, da vsepovsodi, vsak čas in v vsaki stvari delamo za čast božjo in za čast Kristusovega imena, tako, da tudi druge z besedo in zgledom k verskemu mišljenju in življenju vzpodbujamo, vedno sporazumno z duhovščino in svetnimi katoliškimi močmi delamo, da z vso odločnostjo delo sovražnikov Kristusove vere, Cerkve in duhovščine preganjamo, njih vpliv in prizadevanje z vsemi močmi izpodkopujemo.

2. Treba nam upanja, neomajnega upanja, ki ne klone in ne pomišlja, v zmago naše častite Avstrije. Po naši Zlati knjigi (str. 120) nas nepozabni škof Slomšek vnema k ljubezni, ki vse upa. »Druga stvar naše posebne ljubezni bodi naše avstrijsko cesarstvo, toliko stiskano, toliko silno skušano! Ono je bilo od nekdanj že mogočni tabor katoličanstva in tudi še v prihodnje bode prave vere mogočni varuh; če pa neha biti katoličanstva steber, kakor nameravajo njegovi zunanji in notranji skrivni sovražniki, razdrobilo se bo in konec ga bo, česar ne daj Bog! Dve sovražni stranki sta, ki Avstriji veliko jamo kopljeta: prva ji hoče pravo vero, katoličanstvo podreti, druga pa raznim avstrijskim narodom enakopravnost vzeti... Ponašajmo se moško in krepko za katoliško vero in pa za enakopravnost vseh narodov; oni sta dva trdna stebra našega lepega cesarstva! Ljubimo torej našo Avstrijo, ne dajmo, da bi se nje sovražniki med nami množili in jo spodkopavali! Govorimo resnico in skrbimo za pravico, in če drugega storiti ne moremo, saj molimo s svojo verno srenjo za našega preblagega cesarja...« Da, naše toliko skušano avstrijsko cesarstvo potrebuje našega zaupanja k končni, toliko zaželjeni zmagi. Našega naroda pribežališče in moč, naša domovina Avstrija potrebuje danes ljudi, mož, ki ne cenijo žrtev po kronah in ne morejo svojih domoljubnih korakov z vatli, mož, ki so ji zapisani s svojim žepom in s svojimi rokami, s svojo glavno in s svojim srcem, za življenje in smrt. In mi nečemo biti in ne bomo zadnji med njimi! Zveti našega naroda zgodovini, zvesti naših očetov prepričanju in delom, zvesti potrebam našega velikega

dne! Upanje pa, porojeno iz naše vere in od nje dojeno, je, ki prinaša življenje rodu in gibanje življenju posameznika. Kjer je upanje, tam je duh podjetnosti za velika dejanja, vstrajnost v težav polnem delu, potrpljenje in pričakovanje v prenašanju nezgod. Upanje je solnce življenja, ki s svojimi razveseljujočimi žarki vnema k veselemu delu. Upanje je, ki širi naša srca in je polni s pogumom za junaške žrtve. Upanje je, ki nam daje moč vstrajanja tudi v senci smrti, kakor sidro, zakopano v skalo. Viharji groznih poskušanj nas morejo obdati, usodni udarci nas morejo zadeti, trpljenje in muke vseh vrst nad nas prihrumeti, a dokler zeleno upanje poganja v naših srcih, tako dolgo »zvestoba Slovencev ne gane«. Močnejši je kot smrt, ki je že premnoge najboljših izmed nas pokosila v boju za domovino. Naj to upanje, iz katerega se porajajo potrebne žrtve na oltar stiskani domovini, z dneva v dan raste v orlovskih srcih! Naj se iz orlovskih vrst presaja tudi v vsa druga slovenska srca, naj iz njega klijoča junaška dejanja v korist in slavo našemu rodu pribore sad zmage in rešitve naši Avstriji! »Ako je Bog za nas, kdo je zoper nas!«

3. »Zdaj pa ostanejo vera, upanje in ljubezen, te tri; največji med njimi pa je ljubezen« — kraljica vseh čednosti, vseh kreposti. »Ko bi človeške in angelske jezike govoril, ljubezni pa bi ne imel, bil bi kakor bučič bron ali zvoneč zvon. In ko bi znal prerokovati in bi vedel vse skrivnosti in bi mel vso učenost, ... ljubezni pa bi ne imel, nič nisem ... Ljubezen pa je potrpežljiva in dobrotljiva, ljubezen ni nevoščljiva, ne ravna napačno, ne napihuje, ni častilakomna, ne išče svojega, se ne da razdražiti, ne misli hudega, se ne veseli krivice, veseli se pa resnice; vse pretrpi, vse veruje, vse upa, vse prenese.« Tako govori o ljubezni do Boga, ki je prva in ne edina, sv. Pavel (v listu do Korinčanov, 13 pogl.) Grkom; naš vojvoda Gospod Kristus pa, ki je s svojim zgledom in besedo učil ljubiti svoj rod, govori tudi nam Slovincem, da ljubimo voj narod. **L j u b e z e n d o n a š e g a l j u d s t v a j e**, ki nam je zlasti v današnjih časih sodbe narodov, v času negotovosti njegove usode, potrebna. Kdo nas bo ločil od te ljubezni? »Ali

nadloga? ali stiska? ali lakota? ali nagota? ali nevarnost? ali preganjanje? ali meč? Kakor je pisano: zavoljo tebe smo celi dan morjeni; imajo nas kakor ovce, odločene v zaklanje (psalm. 43.) (Sv. Pavel o ljubezni božji.) Sklenimo in držimo: »ne smrt, ne življenje, ne (hudobni) angeli, ne poglavarstvo, ne oblasti, ne sedanje, ne prihodnje, ne moč, ne visokost, ne globočina, ne druga stvar nas ne bo mogla ločiti od ljubezni do Boga.« (Sv. Pavel) in do našega ljudstva. Saj Orel je ljudstvu dolžan globoko ljubezen. (Zl. knj. str. 89). In ta ljubezen do ljudstva od Orla zahteva, da se za ljudske potrebe in težnje vedno živo zanima; ljudstvu kjer more, dejansko pomaga, ga izobrazuje, ljudstvo opozarja na njegove napake in jih skuša odpraviti; gospodarsko in kulturno šibkejše sloje, siromake, trpine in sirote vedno brani zoper premožnejše in krivičnike; posebno pa zbuja k zavesti tiste, ki se sami ne zavedajo, da se jim godi krivica na gospodarskem, verskem in narodnem polju. V prvi vrsti pa se mora Orel zavzemati za to, da se ljudstvu ne krati svoboda, mora svojo vero izpoznavati in se po njej ravnati, potegovati se mora za povzdigo nižjih slojev in za napredovanje ljudstva na podlagi materinega jezika in njegove narodne posebnosti. Zlasti »za krst zlati«! tako, da na eni strani odbija napade nasprotnikov, ki hočejo ljudstvo razkristjaniti in mu vsiliti proti njegovi vesti protiverske postavbe, na drugi strani pa med ljudstvom razširja versko izobrazbo in zavest, da treba verske svetinje vsak čas proti vsem napadom, naj pridejo od katerekoli strani, z vso odločnostjo in požrtvovalnostjo braniti, naj velja tudi življenje. To pa Orel stori, ne ako le pusti druge o tem govoriti, ampak tudi sam pri vsaki priložnosti ljudstvo poučuje in navdušuje za to, da svoje svetinje (katoliško vero, materni jezik, krščansko šolo in zakon, svobodo svete Cerkve in nje duhovnikov ter vseh katoliških naprav in društev) ohrani, časti in brani. — In tako dalje — kar ti ne morem jaz, ti bolje in lažje pove zlata knjiga naša, ki nas uči za Bogom ljubiti naš narod, v dejanju in v resnici, ne kakor farizej, ampak kakor Samaritan. »Ljubite narod božji in ne pustite, da vam ga tujeji pokradejo;

ker ako zaspate od lenosti, oholosti in samoljubja, bodo prišli od vseh strani in bodo zasužnjili vso čredo. Ne nehajte, učeči narod svetj evangelij . . . ker narod je toliko srečnejši, krepkejši in za življenje sposobnejši, kolikor bolj je bogoljuben in Bogu podoben.« (Excelsior, v 9. pogl.)

To troje: krepiti vero v Previdnost božjo, ki vse prijetno urejuje in vlada tako, da vselej doseže svoje najsvetejše namene in »ki vzdigne iz prahu uboge-

ga in potegne iz luže reveža, da ga postavi med prvake svojega ljudstva«; utrjevati upanje v končno zmago domovine; poglobljevatiljubezen do ljudstva za vsak slučaj — to troje bodi naša vzvišena naloga našega velikega časa, izvajati orlovska načela in udeleževati orlovske čednosti, pa naše najbolj potrebno delo.

Dvignimo, Orli, v jasne višine krila ponosna, mlade moči! (Himna Orlov.)

PISMA ORLOV VOJAKOV.

I.

(Napisal c. kr. vojni kurat L. Turšič.)

Umazana in raztresena gališka vas, kakršne so vse. V nočni tmíni — ura je že pol 12. — smo jo komaj našli, ker je par sto korakov oddaljena od glavne ceste. Tudi hiše so vse lesene in z ilovico ometane, enako umazane in nesnažne in ponoči se ne da izbirati mnogo. Pokoja vojak v vojski itak nima, zato je vesel, da dobi streho in nekoliko slame. Udje so trudni od neprestanih maršev in premrli od mraza; željan je počitka in gorkote.

Potrkamo na prvo slamnota bajto. Par topničarjev znotraj votlo zamrmra. Morajo si iskati drugega prenočišča. Gospodar, visok, slok stavec, navajen zadnji čas takih obiskov, prijazno pozdravlja in takoj pripravljen, po skromnosti nam postreči. Zapali ogenj, da si skuhamo čaj in prinese nekaj snopov slame za posteljo — V kotu na klopi se preteza jetičen človek. Neprijazni so njegovi pogledi. Ne privošči nam zdravja in dobre volje, ki jo imamo.

»Prijatelj, ne glej mnogo okrog sebe! Lezi in zaspí,« mi pravi tovariš, dobro znani slovenski zdravnik iz Kamnika.

»Res, sicer izgubim apetit tudi za spanje«, mu odvrnem. Ubogam ga in kmalu oba sladko zaspiva.

Zgodaj zjutraj alarm. Dalje! Kam, nihče ne ve. Po blatni poti se giblje vse križem. V eno stran odhajajo topničarji, v drugo konjenica, v tretjo pehota in tolikega šuma in krika, kakor tu, ni v nobenem turškem bazarju. Iz vsega se

vidi, da božični praznik ne bo potekel mirno, kakor smo pričakovali in da pride ravno v sveti noči do večjega spopada s sovražnikom.

Obvezovališče je bilo dirigirano na drug konec vasi, ki je zelo raztresena in dolga skoro uro hoda, v majhno dolinico ob vodi. Dobili smo prijazno in prostorno hišo in, kar je glavno, tudi prijazne ljudi; kakor nalašč, da bomo lahko z njimi vred praznovali sv. večer.

Dan nam je rano potekel ob splošnem umivanju in čiščenju, ki je bilo potrebno za velik božični praznik. Na snago se v vojski pač ne more mnogo gledati, ker navadno ni niti prostora niti časa zato. Vsakdo je vesel, če ujame kako uro, da se umije in preobleče in zdrgne z obleke ilovnato cestno blato. Ko je bilo to naše delo opravljeno, smo bili vsaj za med ljudi, četudi ne za v salon. in smo se drug drugemu divili.

»Prijatelj, zdaj že bolj čutimo, da je jutri sv. dan,« pravi tovariš zdravnik. »Kaj pa naše malhe? Te so najbrž vse precej prazne in na božič se pač spodobi boljši prigrizek. Predlagam, da kupimo primerne prašička in spodobno napasemo na tak dan sebe in moštvo. Ali ste zadovoljni?«

Predlog se sprejme enoglasno z odobravanjem in komaj je preteklo par ur, je bil leporejeni prašiček kupljen, zaklan in očiščen ter moštvo zdravstvene kolone razdeljen v nadaljno uporabo.

»Doktor, dobro si jo pogodil,« se je glasila naša pohvala in moštvo ji je z dobrodušnim nasmehom pritrjevalo. Zaradi neprestanih maršev je bila naša zadnje dni postala neredna in za-

to so bili fantje našega oddelka tembolj veseli.

»Za jutri je torej preskrbljeno.« pristavim jaz, »kaj pa je za nocojšnji sveti večer? Vsaj malo spomina naredimo!«

»Kako? Božično drevesce?«

»Seveda! Tako bogato ne bo okrašeno kakor doma, a ob njem se bomo spomnili svojih domačih. Doktor, Ti imaš ženo in otroke!«

»Ah, da. Kakšen sv. večer imajo letos brez mene? . . .«

Doktor se je za trenutek zamislil in globoko vzdihnil:

»Papež!«

»Povelje, gospod kurat?«

Pristopi gospod doktorjev sluga, dobroznani član in igralec društva rodokodelskih pomočnikov iz Ljubljane.

»Stopite ven in pogledjte nekoliko okrog, če dobite v bližini kako smrečico za božično drevesce.«

»Tema je že, težko je bom dobil, a vseeno pogledam.«

Čez nekaj trenutkov se Papež vrne s prijazno smrečico in okroglim lesenim podstavkom, ki mu ga je dal gospodar.

»Smrečica je tu, a ni obeskov, ne svečic, da jo okrasimo in razsvetlimo.«

»Imate veliko voščeno svečo, s katero ste nam svetili že par večerov. Iz te napravite nekaj majhnih svečk, gospodje pa bodo dali piškotov, cukrčkov, cigar in cigaret za obeske.«

Dali smo iz nahrbtnikov vse, kar je bilo primernega za okrašenje božičnega drevesa, Papež pa je sedel na skrinjo in kmalu spretno zvaril nekaj svečk. Njemu samemu se je dobro zdelo, da mu gre novi obrt tako lepo od rok. Zato je rekel:

»Gospod kurat! To morate pa v »Slovencu« popisati, da tudi naši domači izvedo, kako smo praznovali sv. večer na bojišču.«

»Ali pri vas ne delate božičnega drevesca?«

»Delamo . . . Gospod, a letos . . .«

Vsi domači, ki so ginjeni zrla naše božičevanje, so zaihteli.

»Gospod, vojska nam je ugrabila tudi Božič in njegovo veselje . . . Samo polnočnica nas bo še spominjala svetega večera.«

»V katero faro spadate?«

»V Zmigrod Stari.«

»Imate gospoda doma.«

»Da. Stari gospod nas ne zapusti. Drugi, zlasti rusinski, so odšli v tujino in ljudje so ostali brez svojih dušnih pastirjev . . . Gospod, lahko bodete šli z nami in maševali. Skupaj se povrne mo domov.«

Vesel sem bil prijaznega povabila, kajti že par tednov nisem maševal . . . In še celo o polnoči, daleč od domovine, na bojišču . . .

»Vsi skupaj gremo, gospod kurat,« se oglasijo častniški služabniki in moštvo, kar ga je bilo v sobi.

»Samo, če nas bodo pustile dalje patrolje? Pot v Zmigrod Stari je zasejena,« pristavljajo drugi.

Domači so pokleknili in ob svitu božičnega drevesca molili so po poljsko. Mi smo se udeležili svetega večera, ki ga je praznovala sosednja družina. Vsi fantje zdravstvenega oddelka so bili povabljeni k večerji. Gospodinja prinese na mizo najprej šop slame in ga razrahlja po nji. Seno pogrne z belim prtom. Vsakemu navzočemu da najprej košček oblata, ki jih nosi pred božičem cerkovnik po hišah. Potem se začno vrstiti razne jedi, pet, šest: kaša, zelje, krompir, češpljevi cmoki itd. Vsak parkrat zajame, ker gostov je veliko. Slednjič gospodinja urno pobere žlice iz rok, jih parkrat prekriža, moli nekaj molitvic in odnese posodo z žlicami hitro iz sobe. Obred pomenja, naj bi božično Dete skozi vse leto blagoslavljalo vso hrano in vse poljske pridelke.

Poslovili smo se nekateri in odšli nazaj v prvo hišo. Iz daljave se je zdaj pa zdaj zasvetil žar topov, ki mu je vselej sledil votel, zamolkel grom. Nad nami na gričih so pele božično pesem strojne puške s tako silo, kakor še nobeno noč ne poprej. Skozi oblake je lahko seval zadnji lunin krajec . . .

Zdrznili smo se in obstali. Strojne puške ropočajo bolj in bolj. Spremlja jih daljnjo grmenje topov . . .

Sveta noč, blažena noč

zdaj vse spi, je polnoč . . .

Ne. Naši fantje ne spe. Čuti morajo v tej sveti noči in varovati domovino pred sovražnikom. Pastirji na beetlemski planjavi so tudi čuli. — Naenkrat se pokaže svetloba, nad nami se oglasi obupen klic . . .

»Kje je obvezovališče?«

»Stopajte v dolino, do druge hiše.«

Čakamo nekoliko. Dva nosača prineseta težko ranjenega Korošca. V prsih mu zija težka rana. Za silo je bil že obvezan, a naši zdravniki so ga hoteli prevezati.

Stopili smo v hišo. Lučke na božičnem drevescu so dogorevale, domača deca se je veselila skromnih darov, cukrkov in piškotov, z božičnega drevesca, svojim služabnikom smo za Božič podarili nekaj denarja . . .

Sveta noč, blažena noč . . . Ranjenec težko hrope pred nami . . . Vsi smo ginjeni, domači plakajo . . . Spovem ga ter mu podelim sveto poslednje olje in papežev blagoslov. Zdaj pa zdaj nalahko odpre oči, ozirajoč se na božično drevesce . . .

V eni sapi stopi v sobo ordonanc, star rezervist iz Gorice.

»Gospodje, odhod, takoj!«

Ura je kazala pol devetih. Nekateri so že sezuli čevlji, da bi legli k počitku. V trenutku smo bili odpravljeni. Zasedli smo konje. Moj Sibinec je veselo zarezgetal . . . Marširali smo vso noč in svetega dne polovico . . .

Ranjenec je zaspal za vedno, ko smo se odpravljali k odhodu.

Sveta noč, blažena noč . . .

(»Slovenec.«)

II.

Naš rojak in Orel Fr. Lupin iz Št. Andreža je pisal svojemu prijatelju iz moskovske bolnišnice:

Moskva, dne 28. nov. 1914.

Pred ne dolgim časom sem Ti pisal neko pismo, katero upam, da si tudi prejel. V njem sem Ti poročal različne dogodke, ki sem jih doživel. Poročal sem Ti tudi, kako se meni godi, in sicer sem bil doslej še zdrav in bilo mi ni hudega, kajti zdrav človek prenese vse, tudi najhujše. Ali koj drugi dan, če se ne motim, se je moje stanje spremenilo in obolel sem. Dokler sem namreč na mestu bil in nič hodil, mi ni bilo nič hudega bilo, le noge, se mi je zdelo, da me zdaj pa zdaj malo bolijo in pečejo. Bil sem namreč 19 dni in noči pod milim nebom v mrazu in dežju ter okopih v ilovici vse polno vode in še popolnoma v prvi vrsti 200 korakov od sovražnika, kjer je bilo vsak

dan na obeh straneh mnogo človeških žrtev. Tu sem ves omrznil in 19. večer, ko smo odšli in zapustili ta kraj, da bi se združili z novimi močmi, ki so nam prišle na pomoč, se mi je bolezen v nogah kar naenkrat razširila, da nisem mogel več na noge stopiti. Koj, ko sem namreč začel hoditi, so mi noge hudo začele otekati in tako boleti (seveda otečene sem že prej precej imel), da sem čez dve uri moral v velikem gozdu okoli desete ure zvečer sam vzadi ostati. Poskušal sem še, da bi prišel do kakih koč, ali ni mi bilo mogoče več niti koraka in moral sem po kolnih do bolj zavestnega kraja pod košatimi strehami in tam si napravil prenočišče in tudi prenočil. Saj v tej temi nisem vedel, kam bi se bolj zavaroval, kajti ko so naše čete odšle, nisem vedel, na katero stran je izhod in ne, kje je sovražnik. Krogle so brizgale nad drevjem križem od vseh strani. Vsaj sam nisem v gozdu zadaj ostal, kot sem drugi dan videl; bilo jih je več bolnih zadaj, celo mnogo. Drugo jutro seveda ni bilo mogoče celo nič na noge; bile so ne daleč od mene nekatere koče, ali nisem mogel do njih in čakati sem moral pomoči. Pomoč pa je prihajala od dveh strani, in sicer zagledal sem kar naenkrat pred seboj celo rojno črto Rusov, ki so kar k meni pritekli z nataknenimi dolgimi bodali in nabitimi puškami, ko so me zapazili. Ogledali so me, sezuli ter tudi bolne noge ogledali. Vzeli so mi orožje ter bolj važne reči mi v krušnjak dejali, kar sem sploh hotel seboj imeti, drugo vrgli v stran, napravili so iz mojega šotora nosilnico in me odnesli med svoje čete. Med tem, ali že prepozno, pa pride druga pomoč od naše strani. Ko zapazi Ruse, začne hudo streljati, osobito strojna puška. Rusi so začeli hudo bežati v bolj varno goščo in po nekem jarku z menoj vred odšli do svojih čet. Seveda nositi jim je bilo tedaj tudi mnogo svojih, kajti naši tudi niso spali, ko so streljali. Osobito sem videl, da je strojna puška okoli mene kar kosila in metala ljudi na tla. Ali niti enega niso zadaj pustili, vse so pobrali in tekli ž njimi. Od tam pa so me dalje nesli do prvega špitala. Tam so me obvezali in koj čez dva dni odpeljali po železnici v svojo domovino v Moskvo. Po železnici sem hudo trpel, da bodem to vož-

njo lahko pomnil, čeprav sem ležal na prav lepi in dobri postelji in v toplem, ali voznja je le voznja, osobito če je dolga štiri dni in 5 noči. Nad 14 dni nisem mogel čisto nič na noge, moral sem le ležati. Sedaj pa vendar grem po sobah počasi, le spati mi dajo noge prav malo. Upanje pa imam, da bode kmalu bolje. Upam, da mi tudi ti kaj sporočiš o naši ljubi domovini in domačih, kako se kaj tam godi in kako je sedaj z vojsko. Jaz nimam več nikakega veselja, ker nimam človeka, ki bi mi bil količkaj znan. Vse je tuje, vse drugače, vse žalostno. In končno, kdaj spet pridem domov k svojim? Končno Te še enkrat iskreno pozdravim ter Ti tudi dam naslov, da me mogoče razveseliš s kakim pismom.

(»Novi čas«.)

III.

Isti — Orel, Franc Lupin iz Št. Andraža pri Gorici, je v Galiciji ozebel in tako prišel v roke Rusom. Iz Moskve, kjer sedaj leži v bolnišnici, piše domov več pisem, ki jih priobčujemo po vrsti v izvlečku.

Moskva, 17. nov. 1914.

Dragi prijatelj! Danes ti pišem drugič. Prvič sem ti pisal na bojnem polju pod milim nebom, danes pa v lepi beli sobi na bolniški postelji. Prestal sem tudi mnogo groznega. Med krogami sem hodil, gostimi kot dež in stal sem mnogo bojev, mnogo pretrpel, videl mnogo lepega, a tudi mnogo groznega. Med krogami sem hodil, gostimi kot dež in toča. Za to lahko priča moja na več straneh razstreljena puška. Varoval sem jo do zadnje moči, dokler mi je oslabelemu ni ruska roka iztrgala.

Zadnji čas sem bil pod milim nebom 18 dni in 18 noči, le 200 korakov proč od Rusov. Zadnji dan smo odšli. Jaz sem hodil le nekaj časa, ponoči pa sem ostal v temnem gozdu. Vsi so odšli, jaz pa nisem več vedel, kam naj se obrnem. Krogle pa so švigale od vseh strani. Odpovedale so mi noge in nisem mogel več stopiti na nje. Drugo jutro nisem mogel več naprej. Tedaj so prišli mimo Rusi in me mirno odnesli med svoje. Bil sem v Galiciji v več bolnišnicah, odkoder so me peljali daleč v Rusijo v veliko mesto Moskvo, kjer se sedaj nahajam. Med tem sem pa še

huje obolel, da moram trpeti noč in dan. Tudi med ruskimi četami moram poskušati, kako se deli tam črni kruh. Tolaži me pa, da sem videl lepo Moskvo.

Moskva, dne 19. nov. 1914.

Dragi starši! . . . Bolezen se mi je nekoliko olajšala. Tudi k mizi sem že šel in vam pisal s črnilom. Upanje imam, da ozdravim kmalu, ker tu je redno in skrbno zdravljenje. Ko bom ozdravel, bom gotovo moral v azijsko Sibirijo in kupiti si bom moral tudi jaz toplejše obleke in obuvalo do kolen (trombe). Tu ima tako obuvalo vsak otrok, da more le hoditi. Sicer tu ni drago vse skupaj, jaz imam še nad 40 kron avstrijskega denarja, ki ga pa ne morem menjati, oziroma mi dajejo zanj premalo. Sam pa na banko ne morem. Kruh si moram tudi kupovati sam.

Po vročih bojih sem bil potreben počitka, tako sem bil izmučen. Rekli so mi tu, da imam 40 let, ker mi je brada zrastla in dolgi lasje. Jedi so tu vse drugačne, ko pri nas. Najboljši med njimi je beli kruh, ki je tu boljši ko pri nas. Zjutraj in za južino ni drugega, ko čaj s koščkom kruha. Opoldne in zvečer pa juha, a drugačna, ko pri nas, čeravno je tudi ta iz mesa.

Prikuha je zelo čudna. Seveda vsega dobimo le bolj za spomin, ko pa da bi se najedli do sitega. Dnevi so mi strašno dolgi in še daljše noči. Zdi se mi, da sem tu že celo leto. Na dom kar misliti več ne morem, ker le Bog vsevečni ve, ako ga bom še kdaj videl, ker daleč sem od njega in še dalje bom odšel. Orglati bom menda tudi pozabil. Sveta in ljudi pa imam priliko videti dovolj. Naučiti se bom moral rusko, kar pa ni težko. Razumem že mnogo.

Moskva, dne 26. nov. 1914.

Dragi prijatelj! Gotovo si že izvedel, kje sem. Jaz sem obolel in Rusi so me odpeljali daleč v svojo deželo v Moskvo. Upam, da kmalu ozdravim, kajti skrb marljivih in dobrih zdravnikov in drugega osebja je hvalevredna. Ruski zdravniki in sploh vsi so jako prijazni in zgovorni ter ni pri njih nobena prošnja neuslišana. Do Avstrijcev imajo veliko spoštovanje ter skrbijo za nje, ko za svoje. Kaj pa bo potem, ko ozdravim, ne vem. Večinoma govo-

re, da nas odpeljejo v Sibirijo, in sicer pravijo, da pridemo Avstriji v južno toplejšo Sibirijo. Oni pa, ki so se pregrešili kakega hudodelstva (kar velja le o nemških in turških ujetnikih), pridejo v Sibirijo in tam bodo morali na lov na divjačino. V mrzli Sibiriji na bele medvede in volkove, v topli pa celo nad tigre in enako pošast, ki je je tam dovolj. Koliko pa je na tem resnice, ne vem. To mi je pravila usmiljena sestra, ki mi streže. Upamo pa, da do tega ne pridemo, ampak imamo drugo upanje, da se Bog ljudstva usmili in pošlje zaželjeni mir. Potem se vrnemo v domačo Sibirijo, kjer pa ni medvedov. Z zdravjem mi gre počasi, a bolje je le. Tu so hudi mrazovi in debel sneg, ki mete vsak dan od jutra do noči, od večera do jutra. Ljudje se vozijo le na saneh. Take imajo tudi kočije, pošto in sploh vse, kakor pri nas na kolesih. Priliko imam, videti mnogo. Celo rusko se bom naučil, če bom le hotel. Z onim, na katerega sem toliko časa streljal in gledal, da ga uničim, sedaj kot bolnika leživa skupaj kot prijatelja... Bog daj, da bi kmalu ozdravel in se čim prej vrnil v zaželjeno domovino.

(»Slov. Gospodar«.)

IV.

C. kr. vojni kurat Leopold Turšič nam piše: Stanujemo že skoro teden dni v rusinski vasi na gališki meji in počivamo; saj je uprav naša brigada, ki je imela poprej cel mesec neprestano vroče boje s sovražnikom, potrebna oddiha. Mi praznujemo — če smemo tako reči — sv. tri Kralje, Rusi in Rusini obhajajo svoj sv. večer. Tudi to praznovanje je žalostno. Mlada bolehnata žena z nežno družinico sedi za hladno pečjo. Jedo obredno — narodno jed — piroge, vrsta cmokov s češpljami v sredi. Krog mize, na kateri brli sveča, sede častniki, prebirajoč došlo pošto. Žena za pečjo nenadoma začne jokati in za njo ubogi otroci. »Kaj jokate?« — »Včeraj sem tudi jaz dobila karto od svojega moža.« — »Kje je?« — »V Sibiriji v ujetništvu.« — Pokazala nam je dopisnico in zaplakala še z večjo silo. Nismo je mogli utolažiti. »Sv. večer je. Ne zvone nam zvonovi, ne brle nam lučke, nimamo duhovnika, da bi nam bral sv. mašo in nam govoril tolažilne

besede... Zadnjo moko sem otresla, da sem spekla te »pirožke«, ki so letos tako grenki. Vse nam je pobrala vojska. — In mož?... On morda še tega nima...« Jaz sem se spomnil slovenskih domov in njihovih gospodinj. Koliko jih je, ki jim je bil sv. večer enako grenak, a sladili so jim ga zvonovi ubrani, tolažila jih je tolažilna beseda duhovnikova, in imajo še vsaj svoje imetje. A tu ima popolno oblast — vojska.

(»Slovenec«.)

V.

Orel Tom. Grom s Stare Vrhniko je pisal svojemu prijatelju sledeče pismo: —

Dragi prijatelj! Predno Ti nadalje pišem, voščim Tebi in celi Tvoji družini srečno in veselo novo leto! Daj Bog Vam in vsem nam ter vsakemu posebej, kar najboljši želi! Naj v novem letu umolknejo topovi in bojni šum; oglase naj se od izhoda do zahoda vojne fanfare ter naznanijo narodom ljubljeni, tako težko pričakovani mir! Bog daj, da se v novem letu zdravi in srečni snidemo na lepi slovenski zemlji, v ljubljeni domači vasi!

Z menoj je vse po navadi. Božični prazniki pa so bili precej drugačni kakor druga leta. Naj Ti opišem moj sveti večer in božične praznike v Karpatih.

Sveti večer je. Naša kolona stoji v več vrstah tik male, napol požgane vasi. Ob precej velikem potoku so postavljene druge kolone. Jaz imam službo. Tesno zaviti v plašč, z nabito puško korakam polagoma ob vrstah topov in voz. V sredini kolone pa pripravljajo božično drevesce. V glavi se mi pode različne misli. Spomnim se, kako lepo je bilo pred dvema leti na nocojšnji večer pri bratih Orlih. Božično drevesce, govori, deklamacije, petje in prijazni pogovori, dokler ni zapel svetonožni zvon. Takrat smo se razšli, voščeč si vesele božične praznike.

In leto pozneje! Zopet božični večer in božično drevesce. To pa doma. V sobi sedimo kroginkrog: jaz, žena, otroci, oče, mati, brat, teta — sploh same najdražje in najljubše mi osebe. In tisto svetonožno veselje, ki je vsakemu sijalo iz obraza! Tista domača radost, ki je najlepša o Božiču!

In danes je zopet sveti večer. Jaz pa tukaj daleč od svojega doma, od

svojih ljubljenih. Nekaj me začne tiščati v prsih in dušiti v grlu. Naslonim se na top, in solze mi zdrsejo iz oči po neobritem obrazu na topovo cev. Kaj solze? Solze so za otroke in ženske, ne za moža, vojaka! Božja volja je, da si tukaj! Tedaj se mi oglasi v duši kakor odmev, da Bog hoče, da me domovina kliče daleč semkaj na sever, da jo varujem, da ji služim, da ji posvetim vse svoje moči, imetje. Če Bog hoče in domovina zahteva: — tudi življenje in svojo srčno kri. Da, Bog hoče, si mislim. Tesneje se zavijem in polagoma korakom semintja. Takoj nato nastopi druga straža, jaz pa grem k ognju, si pogrejem nekoliko čaja in premrle ude. Potem odidem v sredino tabora, kjer je že prižgano božično drevesce. Vsi nižji častniki in moštvo so tam zbrani. Precej nato pride nadporočnik. Vsi mu voščimo vesele božične praznike. Nato smo Slovenci zapeli »Sveta noč, blažena noč«. Nadporočnik je imel kratek

govor, po govoru pa smo zapeli cesarsko pesem. Dobili smo vino, čaj, rum in razvilo se je kmalu živahno življenje po taboru. Ko pa smo bili najboljše volje, pride povelje za odhod. Takoj vse pospravimo, in ko mine četrta ure, se kolona že pomika po razorani blatni cesti čez hribe in doline. Čelo noč smo vozili in porivali topove in voze, šele zjutraj, ko se je dan delal, smo prišli vsi blatni in mokri na določeno nam mesto. Na Štefanov dan je bilo ravno tako, v nedeljo in ponedeljek tudi. Medtem je vedno dež rosil in sneg vmes.

Tako vidiš, dragi prijatelj, je bil moj sveti večer in božični prazniki v Karpatih. Če boš utegnil, odpiši kaj. Moji ženi pa povej, da zavitka še nisem prejel. Mislim pa, da ga v kratkem dobim, ker zaradi velikih pošiljatev ne moremo vsi kaj. Za Božič smo že vsak nekaj dobili.

Mnogo srčnih pozdravov Vam pošilja Tom. Grom. (»Domoljub«.)

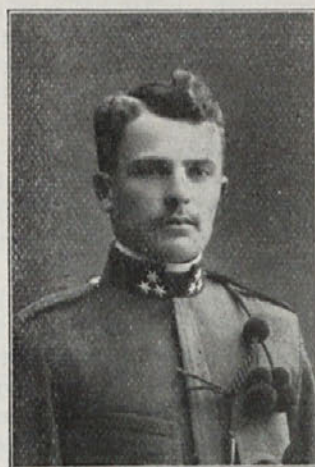
PADLI ORLI JUNAKI.

† Četovodja Franc Pogačar.

Ni dolgo še, odkar je došla s severnega bojišča tožna vest, da je umrl junaške smrti Franc Pogačar. — Počasi in boječe se je plazila naprej proti Gorenjski. Najdalje se je mudila pod Stolom, kjer leži prijazna fara Breznica. Potrkala je zdaj na ta, zdaj na ona vrata in se razodela. Skrbno pa se je izogibala rodne hiše padlega. Slednjič — po dolgih dneh — je morala vstopiti: Nosite vdano! Sin Vaš in ponos vse fare — on je mrtev. Padel je zadet v glavo 18. oktobra v bitki severozahodno od Volice dolne. Vojaki 6. stotnije 17. pešpolka so ga pokopali s solzami v očeh. Saj jim je bil vseskozi dober četovodja. Ljubili so ga tako nižji, kakor višji.

Da! — In če je bil vojaštvu že predrag in mil, kako šele svojem in rojakom! Marsikateri je občudoval njegovo telesno lepoto. Še lepša je bila njegova duša. Bil je ponižen, skromen, miren. Živel je vzgledno in spodbudno. Vsakemu je izkazoval ljubezen, kjerkoli je le mogel. In staršem! Znana je njegova požrtvovalna postrežba ob dolgotrajni boleznii mamice. Ni čuda torej,

da so ga povsod ljubili, ni čuda, da so ga želela razna društva v svojo sredo. Komaj je bil ustanovljen odsek Orla, že je bil izvoljen za predsednika. Izobraževalno društvo ga je prištevalo odbornikom, ravno tako gasilsko. Živi-

norejska zadruga je našla v njem svojega tajnika in pevski moški zbor dobrega tenorista.

»Za domovino!« se je glasilo njega geslo. Za domovino je delal in trpel —

umrl . . . Neomadeževano je bilo njegovo življenje — mučeniška smrt! To ravno naj tolaži žalostne ostale, osobito brata in starše.

Ti pa, nepozabni Francelj, počivaj sladko, dokler se ne snidemo!

† Ivan Petkovšek.

Ko je odhajal v boj, je dejal svojemu prijatelju: »Skrbite za društvo in čimprej se postavite »Dom«, mlajšim članom pa povej, da mora biti pravi Orel zvest veri in domovini. Spominjajte se me, ako padem.«

Svojim domačim je pa dejal: »Gremo v boj, da zmagamo, ako Bog da, ako pa padem, padem tako za domovino.«

Rojen je bil leta 1885. v Hotedrščici. Bil je načelnik ondotnega odse-

ka in logaškega orlovskega okrožja ter podpredsednik izobraževalnega društva. Kot vojak je bil četovodja.

Počivaj mirno v gališki zemlji!

ODMEVI-MLADOSTI.

Š. Klas:

BRATJE, LE VEN NA PLAN!

Minuli so lepi božični prazniki, prazniki miru in skrivnostnega blaženstva. Z negotovim, a vendar smelim korakom smo prestopili prag novega leta. Bolj kakor kdaj poprej je zijalo proti nam vprašanje: Kaj nam prinese novo leto? Ali nam prinese srečo, ali gorje? Zdelo se nam je, da smo zašli v razburkane valove, od koder nam ni rešitve — kakor da nas je objel plamen svetovnega poraža.

V naših telovadnicah je zavladal dolgčas in negotovost. Šteli smo naše vrste in težka skrb nam je legla v srce.

Pa smo si pomencali oči in si pretegnili otrple ude, in svet se nam je pokazal v drugi luči. Solnce je sijalo, kakor včasih in zvezde so migljale v jasnih nočeh, kakor da nam vlivajo v duši mir in tolažbo. Če si pogledal v to modro nebo, pa si bral na njem, da še vedno biva nad nami On, ki svojih ne zapusti, ki čuva zadnjega črva v času nevarnosti, da živi, da ga ohrani. Proč malodušnost, Bog je z nami!

Vojska je. Vse naše življenje in delovanje stoji pod vtisom te strašne besede. Počiva obrt, trgovina. Vse, kar

se je v potu svojega obraza trudilo podati svetu novih izumov, novih sredstev za udobnost, stoji pod zavestjo ene same velike dolžnosti: Pomagati domovini v težkih dneh.

In mi Orli? Vzgajati mladeniče v čast domovini, to je temeljna točka našega programa. Ali smo ga vršili? Smo. Kdor čita pisma naših bratov, kako si ohranjajo sredi smrtnega gromenja vedra srca, kako ne poznajo strahu pred sovražnikom, kako jih varuje Bog na njihovih potih, spozna duha naše organizacije. Disciplina telesa je lepa reč; pri vojakih jo dobi vsak. Disciplina duha pa vzgaja junake!

Na tisoče naših bratov je odšlo na bojna polja. Seboj so vzeli orlovskega duha. Ali ne vsega! — V ponos nam je, da so ravno naši fantje tisti, ki vrše, v korist domovini, čuda vztrajnosti. V ponos, da lahko rečemo: Najboljše naše, kar smo imeli, nismo dali zastonj. Nismo zastonj vzgajali naših fantov!

Ali, bratje, bodimo kakor nagelj — če odrežeš rdeči cvet, pa ti požene iz debela pet novih mladik. Samo prilivati je treba korenine in deblo naše organizacije je zdravo, ali bo pognalo zopet nove mladike? Veliko jih je odšlo, ali vsi nismo šli. Ali ni sedaj sveta dolž-

— šli smo vseeno, ker se nas je vabilo — da je bila obilna udeležba. Ali navdušilo nas ni več tako kakor včasih, ker nam ni bilo novo. Mi, starejši, smo bili marsikje tisti, ki smo ovirali pravi napredek pri Orлу. Orel nam je bil za parado. Radi smo korakali na čelu čete, radi sprejemali vodilna mesta, a ognja nismo imeli, ki bi vžigal v naraščaju ljubezen do naših idej. Vsled tega se tudi našo mladi niso mogli uživati v delo Orla ter dobiti vpogled, v jedro, naše organizacije. Sedaj pa zahteva napredek, obstoj Orla, da upejljemo mlade moči na izpraznjena mesta!

Ali to vsled vojske ni primerno? Vojska se bo vseeno izvršila, kakor bo to razsodila previdnost božja, pa naj naši fantje telovadijo, ali se potepajo okoli. Kar je bilo dobro poprej, je sedaj še bolj na mestu! Dajmo mladim fantom, da se vadijo v disciplini in samozatajevanju v času, ko njihovi bratje grade, s žrtvami, domovini svobodo! Iz ljubezni do naših bratov-junakov, katerim je prodrła sovražna krogla junaške prsi in jim postlala usoda hladen grob v tujini, iz ljubezni do njih, ki ranjeni, bolni ali zdravi, zdihujejo po svojih dragih in hrepene po trenutku, ki jih bo pripeljal zopet v krog svojih dragih, iz ljubezni do njih, posvetimo svoje moči našim mladim, da bi bili tudi kakor oni, junaki, polni dobrega duha, ljubezni do Boga in domovine, kadar jim bo stopiti na pot žrtev in odgovornosti! Glej, ko so odhajali od nas, donela je junaška pesem, koder so šli, ali v srcu so nosili težko skrb —. Niso se bali svinčenk, katerim so šli nasproti, ampak bali so se, da bo sedaj usehnilo delo v naših odsekih — ko bodo prišli nazaj, kadar izvrše svoje nalogo, bode zanje nova rana, če bodo videli, da se je to res zgodilo. Nasprotno pa bodo pozabljene vse težave ob pogledu na naše disciplinirane vrste.

Pa mi porečeš: Vse lepo! Ali kako naj pa nadaljujemo? Kje imaš pa take fante? Nikar ne cinčaj! Tako so govorili tudi poprej taki, ki so čakali, da je drug napravil, potem pa rekli: Mi smo mi! — Saj pravijo tudi, da so slabi časi, da ni denarja, pa so vsako nedeljo polne gostilne. —

Manjka se fantov! Pri nas smo

tudi mislili, da jih ni, pa smo napravili sestanek in jih je prišlo 60. — Sedaj pa je telovadnica polna kakor v najboljšem času. —

Doboš za nagelj semena,
Vršič za rožmarin
In nocoj ti pognal bo cvet
Iz novih korenin —.

Na nas samih pa je, ali bo ta cvet tako »lepo cveteč, kot prvi je cvetel«. Bratje, na plan!

× × ×

France Petrovčič:

BRATJE, PO ZGLEDIH!

Krvavordeča zarja obdaja Evropo; na jugu in severu gorijo kresovi hiš in gospodarskih poslopij, in žrela silnih topov in pušk pojejo svojo žalostno pesem smrti. Padajo šrapneli, karteče, bombe, krogle velike in majhne, in trošijo v vrste mladih, nadejpolnih fantov neizogibno smrt. To je ples, kakršnega še ni videl svet in kateremu prisostvuje cela Evropa z vsemi svojimi močmi. In na ta pogubni ples so se podali tudi naši slovenski fantje, cvet orlovske armade.

Zakaj? Ali ni škoda teh mladih življenj, ki so komaj cvesti začela, da jih obda prežgodaj grobna temota? Čemu so pustili doma plakajočo mater, očeta, brate in sestre? Zakaj jih ni ganila in pridržala trpka bol v lastnih srcih, ko so zapuščali ljubljene domači krov in ga ostavili morda za vedno? Kakšna sila jih je gnala proč od doma trpeti tolike muke? Gnala jih je velika nesebična ljubezen, ljubezen do domovine. Ljubijo našo domovino, kakor otrok svojo dobro mater, saj so si skupno z nami prisegli pod orlovskim praporom, da hočejo zanje živeti in umreti. In šli so, brez solza in brez vprašanja, če se vrnejo ali ne, na branik domovine, prenašat lakoto in žejo, tvegat življenje in prelit zadnjo kapljo krvi — za domovino. Bratje, to so žrtve.

Kaj pa mi, ki smo ostali doma? Ali bomo držali roke križem in mirno čakali končni izid? Bratje, kratkoma lo ne! Mi bomo pomagali domovini doma z delom na polju, v društvih in odsekih. Skupno smo obljubili in posvetili svoje delo v Orлу v korist domo-

vini, zatorej bodemo tudi skupno delali in žrtvovali. Če se naši bratje tam na bojnem polju ne strašijo smrti, zakaj bi se mi bali žrtvovati par ur na teden v korist Orla.

Zbirajmo se k telovadbi in k sestankom, agitirajmo, naročajmo in pridno prebirajmo naše glasilo »Mladost«! Poživimo Orla in vlijmo vanj zopet staro pridnost in delavnost! Kajti naša domovina nima sovražnikov samo na jugu in severu, ampak tudi na lastnem srcu. Ta naš notranji sovražnik nam hoče uropati najboljše, zlato svetinjo slovenskega naroda — katoliško vero. Bratje, proti temu sovražniku se bodemo borili s tem, da bodemo delali po naših orlovskih odsekih z dušo in telesom; agitirali za nove člane, vzpodbujali in navduševali omahljivce . . . Očistimo pajčevino iz kotov svojih src, utrjujmo pa značaj, to lepo cvetko — ponos vsakega moža. Bodimo sejavci dobrega semena, kajti le dobro seme more dati dober sad. Na ta način in po tem potu bodemo lahko tudi mi žrtvovali za domovino in njen blagor, da bodemo enkrat srečni sinovi matere Slovenije, in zvesti vojaki mogočne Avstrije, katerih vrste ne bode predrla nobena, še tako močna sovražna sila.

Bratje, kdor še nima poguma, naj se pa spomni še nezasutih grobov doli na jugu in gori na severu . . . In tedaj si bode vsak pošten in kaj vreden slovenski fant rekel: Ne samo domovina, ampak že lastna bratovska vez mi kliče: žrtvuj in delaj!

Torej, bratje, po zgledih!

NASVET.

Prejeli smo sledeči dopis: Slovenci smo se v verskem, gospodarskem in političnem oziru silno dvignili, odkar je dobila vajeti v roke Slovenska Ljudska Stranka. Vštric narodni probuji in go-

spodarskemu procvitu se je dvignil tudi patriotični čut in utrdila zvestoba do dedne vladarske hiše habsburške. Slovenci ne gledamo čez mejo, pričakuje od ondi rešitve, ker vemo, da imamo svojega najboljšega prijatelja v skrbnem vladarju na Dunaju. Sreča, prostost in blagostanje nam je zajamčeno samo v okviru avstro-ogrške monarhije pod habsburškim žezlom! Nad 600 let nas veže neomajna zvestoba s habsburško hišo. Skoraj 300 let so bili naši pradedi za druge avstrijske dežele obrambni zid, ob katerega je turški naval leto za letom z vso silo zastonj butal. Kakor naši pradedi nekdanje tako so se tudi naši slovenski vojaki v sedanjih svetovni vojski izkazali zvesti, zanesljivi, korajžni, silni in nepremagljivi bojevniki za domovino. Pošteno so si zaslužili ime: »Jekleno hrbtišče železnega 13. armadnega zbora«! Treba je pa misliti na prihodnost. Kakor vse kaže, Avstriji ne bo manjkalo nikdar zunanjih in notranjih sovražnikov, ki bodo vse poskusili, da bi jo polagoma razdrli. Treba bo še bolj poglobiti v ljudski duši patriotični čut do cesarske hiše. Veliko se je že storilo v tem oziru med Slovenci potom ljudske organizacije; a še premalo. Znano je, da Slovenec rad rabi puško za lov in razvedrilo. Kaj, ko bi se na Slovenskem vpeljala strelska društva, kakor so na Tiroškem? S to deželo imamo glede verskega življenja, politike in globoko v ljudskem srcu ukoreninjene zvestobe do cesarja skoraj povsem enake nazore. Naj bi jih posnemali tudi v prostovoljni domobrambi! Dečki in fantje naj bi se urili pri Orlah. Odrasli možje naj bi pa osnovali strelska društva, ki bi v sili služila v obrambo domovine. V vsaki hiši prostovoljni bojevniki za dom in pravico; kako lepo bi to bilo. Poizkusimo tudi na tem polju, morda bi šlo.

DOPISI.

Ljubljana, (št. Peter.) Marsikdo si bo mislil, sedaj so pa vsi odseki zaspali. Nikjer ni več življenjske sile. Toda ni tako. Navzlic vojni, katera je našemu odseku odvzela nič manj kot 33 fantov bodisi na bojno polje ali pa da so bili vpoklicani v črnovojniško službo, se naš odsek giblje naprej. Odbor je imel sejo in skušal dobiti telovadnico vsaj za kako

uro v tednu, ker je ista odvzeta v vojaške svrhe, a tudi to se ni dalo doseči. Tako počiva tehnično delo. Nasprotno pa je pokazal zadnji fantovski večer, ki se je vršil dne 14. januarja 1915, še vedno isto navdušenje do Orla, isto disciplino, ki jo goji ravno Orel. Krog 30 članov se je odzvalo povabilu odbora in prihitelo na fantovski večer. Po pozdravnem go-

voru br. predsednika je imel kratko, a za sedanji čas potrebno predavanje br. jurist Ivan Stanonik. Končno odobravanje članov je bilo predavatelju priča, kako globoko so segle njegove besede v trdni zavesti, da če se bomo po njegovem navodilu ravnali, bo odsek po sklepu miru znovega rastle in se krepil. — Dalje je br. predsednik poročal, da je iz zanesljivega vira znano, da je padel br. Pravhar, zadet od krogle komitašev, dne 9. decembra 1914 pri Valjevu. — Končno je bil fantovski večer obenem tudi poslovljni večer br. podpredsednika Jožefa Pirca, kateri mora 16. januarja odriniti k vojakom. Odsek se mu je za ves njegov trud in vse delo, ki ga je z ljubeznijo do naše lepe orlovske organizacije vršil, primerno zahvalil in ga soglasno imenoval častnim članom predsedstva, za kar se je zahvalil in obljubil ostati zvest idealom orlovske organizacije in ko bo prost vojaške sukne, takoj povrniti se k šentpeterskim bratom. Spomnil se je primerno tudi drugih v vojni se nahajajočih bratov in tako zaključil lepi, obilno obiskani fantovski večer.

Iz Sodražice. Dne 27. decembra smo imeli sodraški Orli svoj občni zbor. Udeležili smo se ga domalega vsi delujoči člani in tudi nekaj naših prijateljev izmed dijaštva, saj je bilo zlasti vabljivo predavanje g. Jos. Pakiža, ki nam je v krasnem govoru naslikal dobre strani vojske s posebnim ozirom na sedanjo svetovno vojsko. Govor je bil navdušeno sprejet, g. govorniku smo se pa priporočili, da se nam kmalu zopet oglasi s kakim enako primernim predavanjem. — Br. načelnik nam je prečital in razložil oddelek iz »Zlate knjige«. Med posameznimi odstavki nas je pozival k debati, čemur smo se z marsikatero primerno opazko odzvali. — Predsednik omenja v daljšem govoru, ki je tvoril obenem tudi nekako tajnikovo poročilo, da smo v sedanjem kritičnem času s številom članov lahko povsem zadovoljni, saj je gotovo malo orlovskih odsekov po Slovenskem te dni, ki bi mogli doma pokazati svetu 22—25 delujočih članov v kroju.

Izraža posebno veselje, da se zlasti v zimskem času tako pridno vežbajo v petju, za kar nima najmanj zasluge naš vrli načelnik br. Alojzij Pucelj, ki ni štedil ne s časom ne s trudom da si je v kratkem času izmed samih Orlov ustvaril pevski zbor, ki šteje osemnajst mladih pevskih moči, ki nam veliko obetajo. Hvala mu na njegovi požrtvovalnosti! Z zadovoljstvom tudi omenja, da bratje Orli tako pridno posegajo po knjigah, katere jim nudi pred nedavnim časom ustanovljena knjižnica, katero prav vestno upravlja naš tajnik Iv. Pakiž. Obžaluje, da bodeta na klic vrhovnega vojskinega gospoda morala dva člana, izmed katerih se je eden v lepih besedah poslovil od odseka, obleči vojaško sukno, dasiravno smo že pri prejšnjih mobilizacijah odposlali med bojni grom dva načelnika in več drugih delujočih članov. — Posebno tužno vest je prejel odsek koncem meseca oktobra, ko je na severnem bojišču padel za dom in cesarja ljubeznivi in požrtvovalni član br. Josip Starč. Sv. maše zadušnice po njem se je udeležilo 21 Orlov v kroju, ki so delali častno stražo poleg tumbe, ki je stala sredi cerkve. Preč. g. župnik, naš predsednik, mu je govoril zadnje besede v slovo, pevci Orli so pa pod spretnim vodstvom svojega pevovodje zapeli »Blagor mu« in »Nad zvezdami«. Blagemu pokojniku ohranimo trajen spomin, posnemati ga hočemo zlasti kot velikega ljubitelja angelske miže. — Za leto 1915. smo si izbrali sledeči odbor: Fran Traven predsednik, Ivan Prijatelj, podpredsednik, Ivan Pakiž, tajnik, Ant. Arko, blagajnik; Alojzij Pucelj, načelnik, Ivan Petrič, podnačelnik, Ivan Oražem in Ivan Vesel, odbornika. Za pregledovalca računov bodeta: Ivan Stupca in Josip Cvar. — Pred zaključkom zborovanja je br. načelnik prav toplo priporočil »Mladost«, ker so vsi navzoči obljubili, da ostanejo zvesti naročniki, upamo, da je bo tudi v prihodnje prihajalo lepo število izvodov v naše vrste. — Vam, gospod urednik, pa želimo prav veselo in srečno novo leto!

ORLOVSKE VESTI.

† Br Valentin Tonejc.

Dne 4. januarja je umrl na Viču br. Valentin Tonejc, uslužbenec Katoliške tiskarne in okrožni načelnik Viškega okrožja Orlo. Bil je eden izmed najmarljivejših Orlov, zato zasluži, da mu postavimo v »Mladosti«, njemu tako priljubljenemu glasilu, skromen spomin.

Bil je pokojni član orlovske organizacije od leta 1910. dalje. Preje je mnogo popotoval v tujini. Sam je imel navado pripovedovati, da je videl in slišal marsikaj slabega, kar mu je vgajalo. Ko je prišel domov, je nekaj časa omahoval, sam ni vedel, kaj je pravo, dokler ni dobil temeljitega poduka. Od tedaj pa je bil Tine ves drug, odločen in vnet član vse katoliške organizacije na Viču. Sodeloval je kot diletant pri »Ljudskem odru«, bil vnet telovadec, pridno je uporabljal knjižnico, da si je razširil obzorje. Najraje je govoril o izboljšanju organizacije in tudi razna znanstvena vprašanja so ga zelo zanimala.

Ni čuda, da so člani telovadnega odseka kmalu opazili v njem vse lastnosti dobrega odsekovega načelnika ter mu to čast tudi podelili. Zadnje leto pa ga je Viško okrožje izvolilo za okrožnega načelnika.

Dve lepi lastnosti je na njem vsak posebno občudoval njegovo močatost namreč in njegov jeklen značaj. Dvajset let mu je bilo, pa je govoril in modroval, kakor bi jih imel najmanj 35.

In njegov značaj! Bil je jeklen in neupogljiv. Telovadba mu ga je vzgojila in njegovo domače življenje. Saj je skrbel za precej številno družinico po očetovsko, kakor ne skrbi marsikateri oče.

Lansko leto je začel bolehati, a menil je, da bo bolezen premagal. Ko je izbruhnila vojska, se je poln navdušenja celo naznanil kot prostovoljec, nosil nekaj dni vojaško sukno, a jo vsled boleznini moral kmalu odložiti ter se vrniti domov.

Od takrat je hiral vedno bolj. Med boleznijo je bil večkrat previden s sv. zakramenti ter popolnoma vdan v voljo božjo. Poslednja želja njegova je bila, da bi ležal na mrliškem odru v orlovskem kroju. Ta se mu je tudi izpolnila. Br. Orli iz okrožja so mu pripravili veličasten pogreb, kojega se je udeležilo številno občinstvo.

Blagi Tine! Počivaj sladko! Spominjaj se prekristne Orlovske organizacije. 33 Tvojih tovariših iz Viškega odseka je v vojni. Bog daj, da se kmalu vrnejo zdravi ter da se v telovadnici prične novo življenje.

NAŠE ŽELJE IN PROŠNJE.

Vemo, da sedanji čas ne pripušča, da bi mogli reči odsekom: to in to je potrebno, to je treba storiti. Vemo, da jih premnogo — najboljših — manjka. Vemo, da so voditelji zaposleni pri drugih potrebnih delih, vemo tudi, da v sedanjem času ne more biti pravega razpoloženja.

Vendar pa želimo in prosimo:

1. Letni občni zbori naj se tam, kjer je to mogoče, vrše in naj se nam poroča o njih. Tudi izključno Z. O. se tihoče stvari, se za sedaj pošiljajo lahko kar našemu uredništvu.

2. Poročajte v »Mladosti« o razmerah odsekov, o bratih, ki so v vojski, o padlih itd.

3. Če pade kdo izmed bratov junaške smrti, skrbite, da se mu napiše primeren životopis, katerega pošljite — ako je mogoče, pridajte opisu tudi sliko pokojnega — in nam to pošljite.

4. Hvaležni bi Vam bili tudi, ako bi nam pošiljali pisma, ki jih pišejo Orli znanec in domačin. Pisma po vpogledu vrnemo.

5. Prirejte predavanja! Ako želite govornika, nam pravočasno naznanite, da Vam ga preskrbimo.

6. Agitirajte tudi sedaj za »Mladost«. Ona bo, dokler se ne vrnejo navadni časi, edina vez med nami.

Na zdar!

Z. O. — Uredništvo »Mladosti«.

Dopisi, prosimo, da se nam pošljejo do prvega vsakega meseca, ker bo »Mladost« izhajala odslej redno 10. dne v mesecu.

Položnice smo priložili današnji številki, da se nam more po njih poslati naročnino.

Od predsedstva Z. O. so pri vojaki: Predsednik dr. Lovro Pogacnik, podpredsednik č. g. L. Turšič kot vojni kurat, odbornik Josip Pirc.

O padlih bratih Orlih bomo priobčili pozneje, ko bo lažje mogoče, natančen zapisnik. Za sedaj bomo na podlagi poročil, ki nam bodo došlo, beležili samo njih imena in priobčevali o njih kratke životopise. Za životopise morajo skrbeti zlasti njih bratje - tovariši.

Goriški Orli v vojski. Na severnem bojišču je padel Angelj Bavčar iz Sela št. 86 na Vipavskem, bivši član Orla v Gorici. V ruskem ujetništvu pa je bivši podpredsednik Orlov za Batuje - Selo Angelj Bavčar iz hiše št. 19. Orel v Gorici ima sedaj enega mrtvega brata in 2 v srbskem ujetništvu. O bivšem načelniku Jožefu Medveščeku ni nobenega sledu, odkar je odšel pred 3 meseci s stotnijo 3/6 v Srbijo. Domneva se, da je ujet. Ranjen pa je bil na srbskem bojišču načelnik šentferjanskega Orla Karl Terčič. — V srbskem ujetništvu je tudi načelnik kromberškega Orla Jož. Hvalič. — Mrtev je tudi bivši prvi načelnik dornberškega Orla Anerej Rojc.

Goriške odseke prosimo, da nam preskrbe životopise in slike o padlih bratih Orlih.

Prošnja. Uredništvo prosi, da se mu pošiljajo pisma, ki jih pišejo brati Orli iz bojnih polj. Pisma se po uporabi vrnejo.

Peti zvezek »Svetovne vojske« je ravno kar izšel in vsebuje 3 krasne izvirne celostranske slike: Boj »Zente« in »Ulana« s francoskimi ladjami. Boj med nemškimi in angleškimi ladjami v Severnem morju. — Skrb za ranjence v vojski. Razun tega ima tudi umetniško prilogo s sledečimi slikami: Železniški most, ki so ga Rusi pri umikanju razza ranjence v vojski. Razen tega ima tudi zopet popravili. — Avstrijski top obstreljuje v utrjenih postojankah se nahajajoče Ruse pri Rzeszowu. — Za boj pripravljene avstrijske bojne ladje. — Ujeti ruski vojaki in špijoni čakajo na nekem polju v Galiciji, da bodo odpeljani. — Vsebina je sledeča: Anglija pred vojsko. — Anglija in Rusija. — Angleška, francoska in ruska mornarica. — Nemška in avstrijska mornarica. — Nemčija, Avstrija. — Anglija, Francija, Rusija in Japonska. — Kako je rastla moč angleške mornarice. Morski strah. — Podmorski podkopi (mine). — V vzhodnem morju. — Plenjenje ladij. — V severnem morju. — V Adriji. — O nalogi nemške mornarice. — Črtice. — Skrb za ranjence v vojski. — Zemljevid Evrope, ki bo priložen enemu prihodnjih sešitkov »Svetovne vojske«, je v delu, ne moremo pa še povedati, kateremu

sešitku ga bo mogoče priložiti, gledali pa bomo na to, da ga naročniki čimprej dobe. Zemljevid ne bo nudil samo najboljše orientacije pri zasledovanju vojnih dogodkov, temveč bo služil tudi za drugačno, bodisi zasebno ali uradno porabo kot stenski zemljevid. — Da se postavi za domovino na bojnih poljih padlim slovenskim vojakom dostojen spomenik, se je založništvo »Svetovne vojske« odločilo posvetiti nekaj sešitkov »Svetovne vojske« tem junakom. Osmi sešitek, ki izide dne 15. februarja, bo prinesel životopis mnogih slovenskih vojakov, ki so umrli na bojnih poljih. Životopisi bodo pisani zanimivo, sešitku bodo pa pridejane slike vojakov, katerih životopisi bodo v sešitku. Na ta način se bode zbrala spomenica o vseh slovenskih vojaki, ki so in ki bodo še padli v tej vojski. — V enem nadaljnjih sešitkov se bodo pa pričeli zbirati životopisi in potopisi junaških činov onih slovenskih vojakov, ki so in bodo v tej vojski za njih junaštva odlikovani. — Za naročnika »Svetovne vojske« se vsakdo še vedno lahko prijavi, tudi če je nekaj sešitkov že posebej kupil in se mu bodo ti sešitki odšteli od naročnine za četrt leta, (6 sešitkov, 3 K.) — Naroča se v Katoliški Bukvarni v Ljubljani-